

Olimpiyat Oyunlarının Sürdürülebilir Kalkınma Açısından Değerlendirilmesi

The Evaluation of the Olympic Games in terms of Sustainable Development

Araştırma Makalesi

¹Emel YILDIZ, ²Serpil AYAS AYDIN

¹Trakya Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimleri Fakültesi, Edirne

²Trakya Üniversitesi, Kırkpınar Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Edirne

ÖZ

1896 yılında Atina'da düzenlenen ilk modern Olimpiyatlarından itibaren, adil ve barışçıl bir rekabet anlayışı ile düzenlenmeye devam eden Olimpiyat Oyunları zaman içinde ülkelerin ekonomik, siyasi, bilimsel ve kültürel alanlarda güçlerini gösterebildiği organizasyonlar olarak giderek artan ölçüde ilgi görmektedir. Hazırlık döneminde yapılan yatırımlar ve Olimpiyat Oyunları döneminde ortaya çıkan ekonomik gelişmeler, çoğaltan etkisi ile çoğalarak kazanımların daha da önemli boyutlara ulaşmasına katkı sağlamaktadır. 1980'lere kadar ev sahibi ülkelere önemli ölçüde ekonomik yük getirdiği düşünülen Olimpiyat Organizasyonları açısından 215 milyon Sterlin kazanç elde edilen 1984 Los Angeles Olimpiyat Oyunları bir dönüm noktası olmuştur. Bu tarihten itibaren Olimpiyat Oyunları ülkeler açısından önemli bir ekonomik kazanç kaynağı

ABSTRACT

The Olympic Games, in which each country tries to show their economic, scientific, and cultural power, have still been one of the international organisations being held fairly and peacefully following the very first one in Athens in 1896. The economic improvements accrued as a result of the investments made during the preparation period have a positive multiplier effect on returns. The 1984 Los Angeles Olympic Games, which brought a total net income of 215 million pounds, were the turning point in the history of the games since it was thought that the games organised by the host countries till 1980 had a negative effect on the economies of those countries. The Olympic Games have not only been thought the resources of income but also thought to be the "additional auxiliary engine" supporting the

olmanın yanında, ekonomik gelişmeyi destekleyici lokomotif vazifesi gördüğü ifadesiyle de yorumlanmaktadır. Ekonomik gelişmenin "sürdürülebilir kalkınma" boyutunda ele alınmasında hem "Olimpiyat Ailesi" olarak örnek davranışlarıyla, hem de Olimpiyat Organizasyonlarının içeriği ile Olimpiyat Oyunları büyük önem taşımaktadır. Literatürde mimarlık, spor ekonomisi, iletişim, reklamcılık, politika ve ekonomi gibi farklı disiplinler açısından ayrı ayrı ele alınan Olimpiyat Oyunları, bu çalışmada "sürdürülebilir kalkınma" ile ilişkilendirilerek değerlendirilmiştir. Organizasyonlar ile elde edilen sonuçlar; ekonomik katkılar, toplumsal katkılar ve çevresel katkılar boyutu ile ele alınmıştır. En büyük ve en önemli spor organizasyonlarından biri olan Olimpiyat Oyunları önceki organizasyonlardan "daha iyi" olma çabası, Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) tarafından benimsenen "sürdürülebilirlik" ilkesi çerçevesindeki uygulamaları ve ilgili disiplinlerin katkıları ile sürdürülebilir kalkınma açısından küresel bir değer taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler

Olimpiyat Oyunları, Sürdürülebilir Kalkınma.

Key Words

Olympic Games, Sustainable Development

GİRİŞ

1984 yılında düzenlenen Los Angeles Olimpiyatları ile birlikte, Olimpiyat organizasyonlarının sportif boyutları yanında kâr getiren yönleri, sağladıkları ekonomik faydalar nedeniyle ticari boyutları da ön plana çıkmıştır. Olimpiyatlar, 1990'lardan itibaren sporun ticarileşmesi ile birlikte profesyonel ve elit sporcuların liderliğinde, ülkelerin ekonomik, teknolojik ve politik boyutta, ancak "fair-play" ruhu çerçevesinde rekabet ettiği organizasyonlar olma özelliği taşımaktadır. 2012 London Olimpiyat Oyunları, ev sahibi yayıncı kuruluş BBC'nin verilerine göre, İngiltere'de nüfusun %90'ı yani 51.9 milyon kişi tarafından izlenerek İngiltere tarihindeki en çok izlenen spor organizasyonu olurken, Amerika'da NBC ve Nielsen verilerine göre 219 milyon izleyiciye ulaşarak, tüm zamanların en çok ilgi gören TV yayını olarak tarihe geçmiştir. Londra'da düzenlenen 2012 Olimpiyat Oyunları, 204 ülkeden, 10.000'den fazla sporcunun, 16 gün boyunca "Daha hızlı, daha yüksek ve daha güçlü" olabilmek için gerçekleştirdiği mücadelelere ve Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi (TMOK)'nin tahmin-

economic development. The games with its context and the behaviours shown by the olympic family play an important role for a sustainable economic development. When the related literature is examined, it is seen that the other disciplines such as architecture, sports academy, communication advertising, politics and economics have been studying the olympic games independently. Unlike those, they are evaluated in association with "sustainable development" in this study. The outcomes of the organizations were evaluated in respect to their contribution to the economy, the society, and the environment. As one of the biggest and important organizations, the olympic games have a global effect on sustainable development since every new ones are organised in a better way than it was and the International Olympic Committee (IOC) accepts and leads a policy compatible with the principals of sustainable development and also help other disciplines up to some extend.

lerine göre dünyada yaklaşık 4,8 milyar kişinin televizyonlarından takibine ev sahipliği yapmıştır (Deloitte, 2012).

Olimpiyat Oyunları Antik Yunan'da ortaya çıkışından 21. yüzyıla ulaşana dek bünyesine spor yarışmalarının yanı sıra, mimari tasarımları, kentsel altyapı, reklam ve tanıtım, sürdürülebilir kalkınma gibi perspektifleri de katmıştır. Olimpiyat Oyunları kazandığı bu zengin içerik nedeni ile giderek artan biçimde ve artan sayıda farklı disiplinlerin ilgisini çekmektedir. Her organizasyonun bir öncekine göre daha iyiyi başarma motivasyonu ve bilimsel yenilikler bu organizasyonları giderek daha üstün niteliklere ulaştırmaktadır. Bu geniş kapsamı yanında Olimpiyat Oyunları, ev sahibi ülkelerin olağan kalkınma süreçlerine ek olarak ayrı bir katkı sağlama işlevini de üstlenmektedir.

Bu çalışma mimarlık, iletişim, çevre mühendisliği gibi farklı disiplinlerin de katkılarını dikkate alarak Olimpiyat Oyunlarını "sürdürülebilir kalkınma" boyutu ile ele almayı amaçlamaktadır. Farklı bilim dalları açısından Olimpiyat Oyunlarına ilişkin literatürün taranması ve IOC (Ulus-

lararası Olimpiyat Komitesi) verileri çalışmanın araştırma yöntemini oluşturmuştur. Çalışmada Olimpiyat Oyunlarının tarihsel süreçte geçirdiği gelişim genel hatlarıyla ele alınmış, ardından, sürdürülebilir kalkınma kavramı teorik olarak açıklanmış ve Olimpiyat Oyunları sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik, sosyo-kültürel ve çevre boyutu ile değerlendirilmiştir.

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA VE OLİMPİYAT OYUNLARI

Genel olarak kalkınma “değişen bir koşulda, yeni bir aşamayı oluşturan durum ya da değişimin gelişmesi” şeklinde tanımlanmaktadır. Özet olarak da “Ekonomik Kalkınma”, “İnsani Kalkınma”, “Sürdürülebilir Kalkınma” ve “Bölgesel Kalkınma” kavramlarını içermektedir (Bellu, 2011).

Literatürde çevresel kaliteyi, beşeri sermayeyi kaynakların optimum kullanımı ve uzun dönemde devamlılığını içeren “sürdürülebilir kalkınma” kavramı daha da önem kazanmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma ekolojik denge ile ekonomik büyümeyi birlikte ele alan hem doğal kaynakların kullanımını hem de çevresel kaliteyi gelecek kuşakların ihtiyaçlarını karşılayabilmesini tehlikeye atmadan karşılayabilmeyi hedefleyen bir modeldir. Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından 1987 yılında yapılan klasik tanıma göre kalkınma “gelecek nesillerin, kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğini tehlikeye atmıyor” ise “sürdürülebilir kalkınma”dır. Bu bağlamda sürdürülebilir kalkınma hedefleri üç başlıkta ele alınabilir:

1. Ekonomik Hedefler: Ekonomik büyüme, etkinlik, istikrar v.b.
2. Sosyal Hedefler: Sosyal eşitlik, sosyal bağlılık, sosyal hareketlilik, kültürel kimlik, katılım v.b.
3. Çevresel Hedefler: İnsanlar için sağlıklı çevre, yenilenebilir kaynakların akılcı kullanımı, yenilenemeyen doğal kaynakların korunması v.b (www.worldbank.org/depweb erişim 30.11.2012).

1987 tarihli Brundtland Raporu ile ortaya çıkan sürdürülebilir kalkınma politikaları ile birlikte ulus-

lararası gündemin ana maddeleri arasına girmeye başlamıştır (Atvur, 2009). Sürdürülebilir kalkınmanın, küresel çapta aktif bir boyut kazanması 1992 yılında Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde 178 ülkenin katılımı ile gerçekleştirilen “Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı-1992 Rio Konferansı” ile olmuştur. Konferansta insanoğlunun sürdürülebilir kalkınmanın merkezinde olduğu, doğa ile sağlıklı, uyumlu ve verimli bir yaşam hakkı olduğu kabul edilmiştir. Konferansta, Gündem 21 ve Rio Deklarasyonu kabul edilmiştir. Bu konferansla sürdürülebilir kalkınmanın içeriği oldukça genişlemiş ve bir çok disiplin tarafından sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır (Tıraş, 2012). Rio Zirvesi'nin en etkili yönü ise 21.Yüzyılın küresel çevre ve sürdürülebilir kalkınma stratejilerini belirleyen, yeni açılımlar getiren “Gündem 21'in (Agenda 21) kabul edilmesidir. Dünya sorunlarının saptanması, sorunların çözümü yönünde rehber oluşturması ve 21. yüzyılda sorunların çözümünde sorumluluğun paylaşılması açısından yol gösterici olması düşünülen Gündem 21, sorunların üstesinden gelinebilmesi için sürdürülebilir kalkınma hedefine vurgu yapmaktadır. “Hiçbir ülkenin bu hedefleri tek başına gerçekleştirebilecek yeterlilikte olmaması; sürdürülebilir kalkınma için küresel işbirliği çerçevesinde hareket edilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır (Atvur, 2009).

1980'lerde gündeme gelen “sürdürülebilir kalkınma” kavramı ile birlikte IOC Daha iyi bir dünya için Sürdürülebilir Eylem Planı Gündem 21'in çağrısına uymuş, 1994 yılında Spor ve Çevre Komisyonunu kurmuştur. Bu komisyon; Olimpiyat Hareketi “Gündem 21” i (Agenda 21) oluşturarak, “sürdürülebilir kalkınma” hareketini desteklemiştir. Ev sahipliği için aday olacak kentleri büyük ölçüde etkileyen bu gelişme; daha önce en görkemli oyunları organize etmek için yarışmış “en yeni”, “en iyi” ve “en pahalıya” yönelmiş kentlerin, sürdürülebilir tasarımlara ağırlık vermesi konusunda etkili olmuştur. Böylece Olimpiyat yerleşkelerinin kent içindeki konumundan, yapı malzemelerine kadar her alanda bir “sürdürülebilir kalkınma” yaklaşımı Modern Olimpiyat Oyunları Yerleşkelerini şekillendirmeye başlamıştır (Gold ve Gold, 2012).

IOC, "Olimpiyat Ailesi" nin (elit sporcuların, halkın, kulüp liderlerinin, ekipman üreticilerinin, medya, spor otoriteleri, organizatörler v.d.) gündenden güne çevre koruma ve sürdürülebilir kalkınma kavramlarını spor yaşamlarının temel ilkesi olarak benimsemeleri konusunu etkinleştirmek için önemli öneriler tespit etmiştir. IOC sporcuları "yerel davranarak" başlayıp, "küresel düşünerek" sürdürülecek, dahası "enerjilerini tüm paydaşlarla çevre ve sürdürülebilir kalkınma organizasyonlarıyla birleştirerek" çocuklar için daha iyi bir dünya yaratılacağı konusunda sorumlu saymıştır (IOC, 2006).

2000'li yıllarda gerçekleştirilen Organizasyonlarda sürdürülebilirlik yaklaşımı daha da ön plana çıkmaktadır. Örneğin, 2000 Olimpiyat Oyunlarına ev sahipliği yapmış olan Sydney, 1930'lardan itibaren endüstri alanı olarak kullanılarak atıklarla kirlenmiş olan şehir merkezinden 14 km uzaklıktaki Homebush Bay bölgesinde Olimpiyat Parkı oluşturmuştur. 1980'lerde bu bölgenin temizlenmesi Olimpiyat Oyunlarının da etkisi ile daha hızlı ve daha kolay şekilde gerçekleşmiştir (WWF Greece, 2004).

Olimpiyat Oyunlarının Ekonomik Katkıları

Spor ve ekonomi arasındaki ilişkinin temeli, antik çağdaki Olimpiyat Oyunlarında atletlere mal ya da para ile ödeme yapıldığı zamanlara dayanmaktadır. Tarihsel süreçte, 19. yy'da profesyonel sporların ilk gelişimi ile birlikte skorların üstüne bahislerin oynanması da spor ekonomisinin zeminini hazırlamıştır (Andreff, 2008).

21. yüzyılda Olimpiyat Oyunları, sporcuların performansları kadar ev sahibi şehir ve ülkelerin öncekilerden daha iyi, daha güçlü ve daha farklı olduklarını gösterebilecekleri oyunlar olarak önem taşımaktadır. Oyunlar sayesinde ev sahibi ülkelerin elde ettikleri gelirler kadar, geliştirilen alt yapının daha sonradan halk tarafından kullanılmasıyla da önemli bir fayda ve refah artışı sağlandığı fikri genel kabul görmektedir.

1980'lere kadar ev sahibi ülkelere önemli bir ekonomik yük getiren büyük spor organizasyonları, 215 milyon Sterlin kazanç elde edilen

1984 Los Angeles Olimpiyat Oyunlarından itibaren önemli birer ekonomik kazanç kaynağı ve ekonomik gelişme sürecine destek veren "ilave lokomotif" olarak değerlendirilmektedir (IOC, 2006). Çünkü organizasyonlara hazırlık aşamasında eski veya sorunlu alt yapı, tesis ve çevre koşulları kısa sürede yeniden yapılandırılmakta ya da eksiklikler yeni tesis ve alt yapı yatırımları ile giderilmektedir. Kısa dönemde istihdam ve gelir artışı gibi etkileri olan bu organizasyonlar, uzun dönemde ve doğru planlamaları halinde ev sahibi kentlerin spor tesisi, konut ya da alt yapı gereksinimi gibi ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir. Olimpiyat Oyunları ekonomik gelişmeyi desteklemenin yanında ülkelerin politik başarılarının pekiştirici bir unsuru olarak da değerlendirilmektedir. İletişim teknolojilerindeki gelişme ve ülkelerin Olimpiyat Oyunlarına giderek artan biçimde verdikleri önem, spora olan ilginin ve aktif katılımın da artmasını dolayısıyla daha sağlıklı ve verimli bireylerin çoğalmasında da sağlamaktadır (Doğu ve Sunay, 2010).

Olimpiyatlar doğrudan yatırımlar yanında dolaylı yatırımlarla da, düzenlendiği ülkelere milyarlarca dolarla ölçülen gelirler sağlamaktadır. 2000'li yıllar itibarıyla ev sahipliğini üstlenecek kent/ülkeyi yaklaşık 10 milyar USD civarında bir ekonomik hareketlenme, önemli yatırım, istihdam, dış sermaye girişi, artan turizm gelirleri, ülkenin tanıtımı ve prestij kazanımları beklemektedir (Devlet Planlama Teşkilatı [DPT], 2000).

Küresel spor sistemi üretim, tüketim, deneyim ve rekabeti içermektedir. Gelişmiş ülkelerin sahip olduğu yüksek teknolojik donanımları, spora ilişkin bilimsel bilgileri dünyanın birçok yerindeki yetenekli sporculara ulaştırmaktadır. Yaşanan bu paylaşım spor sisteminin giderek artan biçimde büyümesine ve daha çok kişiye ulaşmasına neden olmaktadır. Olimpiyat Oyunları, dünya çapında sporcu, gazeteci, televizyoncu, spor adamı ve seyircilerin katılımı ile gerçekleşen pahalı ve maliyeti yüksek bir spor organizasyonudur. Ancak kalkınmış ülkeler bu yüksek maliyeti karşılayabilmektedir (Güçlü, 2001). Ev sahibi ülkelerin tanıtımı, turizm faaliyetlerinin artması ve modern spor tesislerinin kazanılması gibi fay-

dalar katlanılan maliyetler sonunda, elde edilen ödüller olarak değerlendirilmektedir. Tarihsel süreç incelendiğinde her oyun, ev sahibi ülke açısından gelir-maliyet ilişkisi yönüyle pozitif bir değerle sonuçlanmayabilmektedir (IOC, 1999). Yüksek maliyetler ile gerçekleştirilen Olimpiyat Oyunları ev sahibi kent ve ülkelerde yayın geliri, sponsorluk, bilet hasılatı ve lisanslı ürün satışı gibi alanlar başta olmak üzere önemli gelirlere de kaynak olmaktadır. Tablo 1'de görüldüğü gibi Olimpiyat Oyunlarında en yüksek gelir yayın gelirlerinden elde edilmektedir. Sponsor destekleri yanında bilet satışları ve lisanslı ürün satışlarından da önemli ölçüde gelir elde edilmektedir. Diğer taraftan yıllar dikkate alındığında ise genel olarak bu gelirlerde artış olduğu söylenebilir. Aşağıda Tablo 2'de kârlar, Oyunların bitimi ile elde edilen tüm gelir ve gider verileri dikkate

alınarak hesaplanmış olup, ilgililer tarafından ekonomik kazançların gelecek dönemler itibarıyla artış göstereceği hesaplanmaktadır. Oyunlar nedeniyle yatırım hacminin arttırılarak yerel veya bölgesel kalkınmanın sağlanmasına katkı vermek amacıyla ulusal ve uluslararası fonlar bölgeler arasında hareket etmektedir. Ekonomik kazanç olarak pozitif gelir/gider farkından daha büyük kazanımlar olduğu fikri, ülkelerin Olimpiyat Oyunlarına ev sahipliğine giderek artan derecede ilgi göstermelerine neden olmaktadır. Başarısız örnekleri olsa da, Olimpiyat Oyunlarının planlı ve doğru yatırımlar ile kalkınmaya önemli katkılar sağladığı gerçeği genel kabul görmektedir. "Yunanistan'da yaşanan ekonomik krizde 2004 Athens Olimpiyatları'nın organizasyonu mu, yoksa başarısız ve yanlış organizasyonu mu etkilidir?" sorusu ayrı bir tartışma konusudur.

Tablo 1. Olimpiyat gelirleri

YILLAR	ŞEHİR	YAYIN GELİRİ (milyar \$)	SPONSOR GELİRİ (milyon \$)	YEREL SPONSOR DESTEĞİ (milyon \$)	BİLET HASILATI (milyon \$)	LİSANSLI ÜRÜN SATIŞI (milyon \$)
1996	Atlanta	1.2	279	534	451	115
2000	Sydney	1.8	579	655	625	66
2004	Athens	2.2	663	796	411	87
2008	Beijing	2.5	866	1.555	274	185
2012	London	3.9	957	1.300	650	220

Kaynak: (www.olympic.org, 2012)

Tablo 2. Olimpiyat Organizasyonlarının toplam maliyet-toplam gelir durumu

OLİMPİYAT ORGANİZASYONU	TOPLAM MALİYET (\$)	TOPLAM KÂR (\$)
1992 Barcelona	1,6 Milyar	358 Milyon
1996 Atlanta	5,1 Milyar	1,1 Milyar
2000 Sydney	8,4 Milyar	1,8 Milyar
2004 Athens	11,2 Milyar	1,4 Milyon
2008 Beijing	14,2 Milyar	1,6 Milyar
2012 London	13,9 Milyar	1,9 Milyar

Kaynak: IOC verileri kullanılarak hesaplanmıştır.

Olimpiyat Oyunlarının net maliyetini ve elde edilen net gelirleri hesaplayabilmek çok kolay değildir. Kayıt altına alınamayan ya da incelenen dönemler sonrasında ortaya çıkan sonuçlar söz konusu olabilmektedir. Ancak muhalif görüşler olsa da, Olimpiyat Oyunlarının etkileri sadece kâr/zarar olarak ele alınmayıp sosyal ve çevresel etkileriyle de değerlendirildiğinde olumlu yönleri ağırlık kazanmaktadır. Preuss (2002)'e göre Olimpiyat Oyunları organizasyonlarında ev sahibi aday adaylığı öncesinde başlayan yatırımların ve etkilerinin, Tablo 3'de görüldüğü gibi, Olimpiyat yılından 11 yıl öncesinde başladığını ifade etmektedir. Alt yapının Olimpiyat Oyunları sonrasında kullanılması ve yatırımların ekonomiyi canlandırma sürecine göre de uzun yıllar etkisini göstermektedir.

Olimpiyatların ekonomik etkileri doğrudan, dolaylı ve uyarılmış etkiler olarak ifade edilebilir:

Doğrudan Etkileri: Yiyecek harcamaları, barınak harcamaları, ulaşım harcamaları, bilet harcamaları şeklinde gerçekleşen faaliyetler sonucu ortaya çıkan hane halkı harcamaları, kamu

harcamaları, tasarruflar ve hükümet gelirleridir. Gösteri ve eğlence faaliyeti olarak değerlendirilen spor, spor sanayinin oluşumuna katkı sağlamaktadır. Reklam ve tanıtım aracı olarak Olimpiyat Oyunlarının yarattığı gelirlerde özellikle 1980 sonrasında, spor reklamlarının serbest bırakılması nedeni ile artış göstermiştir. (Devecioğlu, 2004). Doğrudan etkiler başka bir ifade ile inşaat, gıda ve ulaşım gibi ev sahibi ülke endüstrilerine kanalize edilen para arzının, makro göstergeler üzerindeki olası etkileri gibi ülkenin merkez bankası ve turistler tarafından piyasaya aktarılan para miktarının ekonomik etkileridir (Kasimati, 2003).

Dolaylı Etkiler: Endüstriler arası satın almalar, ikincil faaliyetler sonucu ortaya çıkan hükümet geliri, hane halkı gelirleri ve harcamaları ile gerçekleşen ticari faaliyetler dolaylı etkiler olarak ifade edilmektedir. Bu etkiler "Spor Ekonomisi" olarak ele alındığında; spor organizasyonları, spor işletmeleri, spor medyası, spor teşkilatları, spor ürünleri, spor teknolojisi, spor pazarlaması (Cerrahoğlu ve İmamoğlu, 2000), spor turizmi

Tablo 3. Olimpiyat oyunları etki evreleri

ETKİ-I	n-11	n=olimpiyat yılı
	Olimpiyat Teklifi	
- Ulusal Olimpiyat Komitesi Kararı		
- Teklif veren şehir ilk önce, fizibilite etüdü yapar. Bir taraftan çalışmalar için harcama yapar, diğer taraftan çalışmaların gösterdiği yapısal boşluklar nedeniyle acil projelere başlanır		
ETKİ-II	n-9	
	Ulusal Olimpiyat Komitesi Kararı-Uluslararası Olimpiyat komitesi Kararı	
- Teklif veren ülke, Olimpiyat standartlarını sağlamalıdır. Bu yüzden fayda-maliyet analizi yapar ve sonucunda teklif raporunu yazarlar.		
- Diğer etkinlikler Olimpiyat Oyunları eğitimi ve politik kabullere ulaşmakta yüksek motivasyon sağlamak için inşaat projelerine başlamak, Olimpiyat ailesini desteklemek ve uluslararası olaylara ilgi çekmektir.		
	n-7	
	Teklif kazanılır	
ETKİ-III	n	
	Uluslararası Olimpiyat Komitesi Kararı- Olimpiyat Oyunları	
- Spor tesisleri ve alt yapı inşaatları, oyunlara kadar hazırlık		
ETKİ-IV	n+?	
	Olimpiyat Oyunları	
- Yapının kullanımı ve takip eden etkilerin başlaması, yeni sanayi çekmesi, kaldıraç turizm etkileri		

Kaynak: (Preuss, 2002)

unsurlarını içermektedir. Konaklama, gıda ve turistik harcamalar gibi, maliyetleri temsil eden sızıntılardan sonra, ekonomiye enjekte edilen para arzının ek sonuçlarını yansıtmaktadır (Kasimati, 2003).

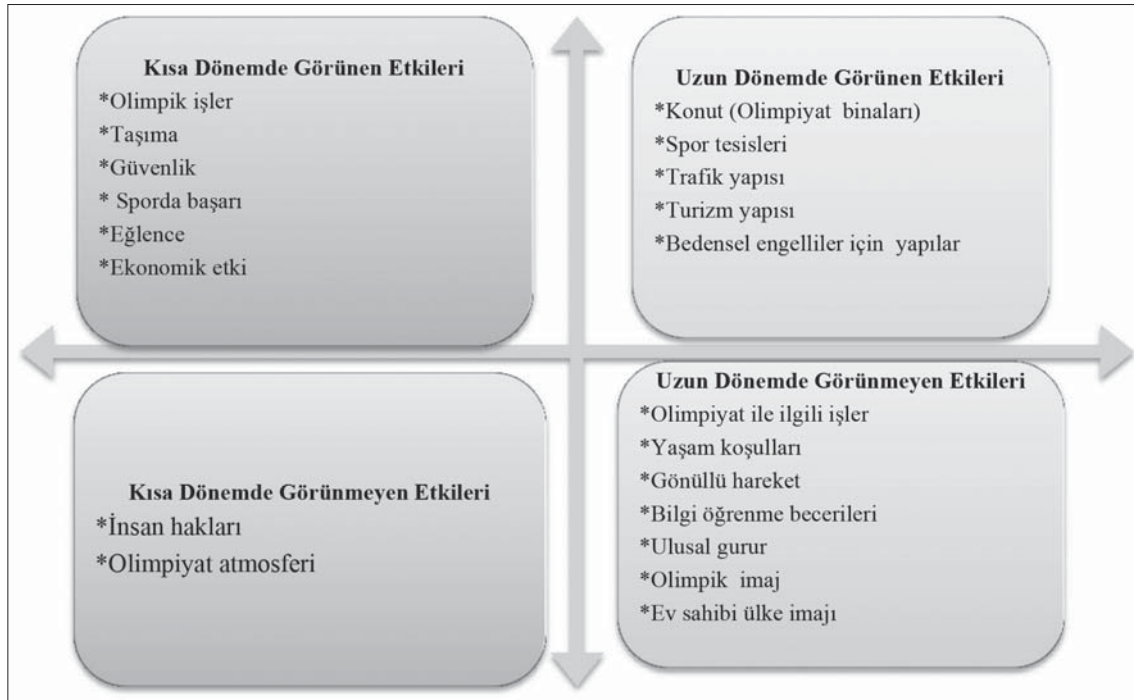
Uyarılmış Etkiler: Oyunlar sonucunda ortaya çıkacak olan hane halkı gelirlerindeki değişimlerin ekonomideki diğer sektörler üzerinde yaratacağı etkileri ifade etmektedir (Kasimati, 2003).

Olimpiyat Oyunlarının Sosyo-Kültürel Katkıları

Olimpiyat Oyunları ekonomik gelişmeye satın alma, istihdam gibi konularla yarar sağlamanın yanında sosyal eşitliğe de katkı sağlamaktadır. IOC Spor ve Çevre Komisyonu "Spor İçin Sürdürülebilir Gelişim" raporunda Olimpik Hareketin özellikle kadınların ve gençlerin sosyal eşitliğinin sağlanmasında, kadın sporunun gelişmesi, insan hakları ihlalleri açısından gençlerin spor yolu ile cesaretlendirilmesi ve sportif faaliyetler ile eğitimlerinin sağlanması konusunda katkı sağladığını belirtmiştir (IOC, 1999).

Olimpiyat Oyunları küresel boyutta kültürlerin paylaşımında, sporun gelişiminde, mimarinin gelişiminde, verilen toplumsal mesajlar yoluyla küresel sorunlara dikkat çekmek gibi birçok konuda da katkı sağlamaktadır. Bu katkıların yanında ekonomik olarak, ev sahibi ülkelerin gelirlerinde önemli artışlara kaynak olmaktadır. Bu gelir artışı ev sahibi ülkenin kamu geliri olmanın yanında firmaların ve hane halkı gelirinin de artmasını sağlamaktadır. Olimpiyat Oyunlarının hazırlık aşamasında başlayan yatırım harcamaları bir yandan alt yapının geliştirilip, iyileştirilmesi ile önemli katkılar sağlarken bu aşamada istihdam artışı da sağlamaktadır. Dolayısıyla, Olimpiyat Oyunları organizasyonları, sporcuların katılmaları ve elde ettikleri başarıları ile ülkelerin prestiji olarak algılanmakta olduğundan spor üstü bir anlam da taşımaktadır. Tablo 4'te Olimpiyat Organizasyonlarının ev sahibi şehirlere katkıları görülmektedir. Bu katkıların etki ve derecesi, Organizasyonların ne denli etkin planlanıp, ne denli etkin uygulanabildiği ile de yakından ilişkilidir. Genellikle Olimpiyat Planlanması kentsel gelişim

Tablo 4. Olimpiyatların ana şehirlere kısa ve uzun vadeli etkileri

Kaynak: (Ebig, 2007).

ve Olimpiyat yerinin hazırlanmasının hız kazanması on - on beş yıla kadar sürer. Bu anlamda bu konsept o şehrin üzerinde, kentsel gelişime büyük kalıcı bir etki yaratmaktadır. Örneğin 1972 Münih Oyunları ile şehrin simgesi olarak bir spor parkı geliştirilmesi; 1992 Barcelona Oyunları ile kahverengi alanın canlandırılması ve denize açılması; 2000 Sydney Olimpiyat Oyunlarının "Yeşil Oyunlar" olarak sürdürülebilir ekolojik planlama stratejileri başarılı örnekler olarak kabul edilmektedir (Ebig, 2007).

2011 Erzurum Dünya Üniversiteler Arası Kış Oyunları sonrasında, Oyunlar için hazırlanan Oyunlar Köyü, Atatürk Üniversitesi, Kredi ve Yurtlar Kurumuna 6.000 kişi kapasiteli yurt olarak verilmiştir. Akdeniz Olimpiyatları için hazırlanan İnciraltı Öğrenci yurdu da aynı şekilde Dokuz Eylül Üniversitesi öğrencilerine hizmet vermektedir (www.sondakika.com Erişim:07.05.2013).

IOC, Olimpik Dayanışma Dünya Programları ile sporculara, antrenörlere, Ulusal Olimpiyat Komitelerine, Olimpik değerlerin gelişmesine ekonomik, teknik ve bilimsel katkılar da sağlamaktadır (Güzel ve Özbey, 2012). Modern Yaz Olimpiyatları 1896 yılı, Kış Olimpiyatları 1924 yılı itibarıyla kutlanırken, 1952 yılı itibarıyla de Paralimpik (Engelli) Olimpiyatları olarak da düzenlenmektedir. Paralimpik Oyunlar ilk olarak 2 ülke ve 130 sporcunun katılımı ile yapılmış, 2012'de bu sayı 164 ülke ve 4250 atlete ulaşmıştır (www.tmpk.org.tr erişim:15.05.2013).

Dünya barışına, Sürdürülebilir Kalkınmaya ve küresel sorunların çözümüne katkı sağlamayı hedefleyen Olimpiyat Komitesi ev sahibi adayı ülkelerde sosyo-kültürel ve ekonomik olarak belli bir aşamaya ulaşılmış olma şartını aramaktadır. Uluslararası Olimpiyat Komitesinin aday şehirde değerlendirdiği sosyal kriterler şu şekilde sıralanmaktadır: Ülke ve uluslararası koşulları, politik istikrar, ülkenin uluslararası resmi kuruluşlara üyelikleri, ülkeye giriş-çıkış mevzuatı, aday kentin sağlık, restoran gibi alt yapı koşulları, güvenlik (ırksal, dini problemleri, suç oranları), sağlık, temizlik standartları, barınma imkânları, ulaşım- tren yolu, kara yolu, basın- yayın kuruluşlarının yeri, olimpik köye uzaklığı, son

on yıldaki enflasyon, finans (Gündoğan, 2002). Ülkeler başvuru aşamasından önce bu koşulları sağlamaya ya da koşullarını iyileştirmeye yönelerek, kalkınmalarına ivme kazandırmaktadır.

Olimpiyat Oyunlarının Çevresel Katkıları

Olimpiyat Oyunları tarihsel süreçte ele alındığında hem toplumları etkileyen, hem de toplumlardan etkilenen özellikleri ortaya çıkmaktadır. 1960'lardan bu yana Olimpiyat Oyunlarına ev sahipliği yapmak "kentsel gelişim" fırsatı olarak ele alınmıştır. Olimpiyat Oyunlarında "sadelik" anlayışı bitip, 1960 Roma Oyunları ile "modern" yaklaşım benimsenmiştir. Roma Olimpiyatlarına yapılan hazırlık çalışmaları kentsel dönüşümün bir aracı olarak görülmüş, tesisler buna göre yapılmış, örneğin, kente modern bir su sağlama sistemi ile havaalanı kazandırılmış ve kentin peyzajı ve çevresi gözden geçirilmiştir (Essex ve Chalkey, 1998). Takip eden 1964 Tokyo Olimpiyat Oyunlarında, 10 yıllık bir kalkınma planı hazırlanmış ve böylece Tokyo'nun 2000 yılına kadar faydalanabileceği alt yapı yenilikleri, konaklama alanları, oteller, liman düzenlemesi, raylı ulaşım sistemi, su ve atık dönüşüm sistemi ile kamu sağlığı programı içeren bir plan gerçekleştirilmiştir (Doralp ve Barkul, 2011). Dolayısıyla, Olimpiyat Oyunlarının iyi düzenlenmesi tek başına yeterli bir gösterge değildir. Ülkenin mevcut olan kalkınma yaklaşımının doğru ve etkin oluşu da, organizasyon sürecini iyi yönetebilmeleri açısından önem taşımaktadır.

Olimpiyat Oyunları gibi büyük spor etkinlikleri için inşa edilen yapılar, spor etkinliklerine hizmet etmenin yanında uluslararası temsilde ev sahibi şehrin mühendislik, mimarlık, teknoloji ve turizm açısından rekabete de konu olmaktadır. Bu nedenle günümüzde çevresel farkındalığın arttığı, ekolojik ve sürdürülebilirlik planlamalarının önemsendiği ve sürekli iyileştirmeler ve yeniden kazanımlar gibi çevresel ilkelerin uygulandığı spor etkinliklerine daha fazla önem ve değer verilmektedir (Ebig, 2007).

1984 Los Angeles Olimpiyatları'nda var olan tesislerin kullanılmasına özen gösterilmesi, özel yatırımcıların organizasyon planlama süreçleri-

ne katılımı ve sponsorluk sisteminin daha işler hale getirilmesiyle Olimpiyat Oyunları organizasyonları daha ticari bir boyut kazanmıştır. İspanyollar dört kez aday olup kaybettikten sonra, beşinci başvurularında 1992 Barcelona Olimpiyat Oyunlarını organize etme hakkını elde edince, 1986 yılından başlayarak kentin tüm alt yapı problemlerini çözmenin yanı sıra yeni yollar inşa ederek, köprüler, parklar, oteller ve spor tesisleriyle Barcelona'yı yeniden yaratmışlardır. Organizasyon hazırlıkları öncesinde denizle bağlantısı kesilmiş, alt yapı problemleri ve spor tesisleri eksiklikleri bulunan, denizle bağlantısı kesilmiş Barcelona 1991 yılında Avrupa'daki en gelişmiş ve yaşanabilir kentler arasında sekizinci sıraya yükselmiştir. Ayrıca 1986-1992 yılları arasında 326.301 kişilik ek istihdam yaratarak işsizlik oranında bir düşüş göstermiştir. 2000'li yılların başları itibariyle Olimpik tesislerde her gün düzenli olarak yaklaşık 50.000 kişi tarafından kullanılmaktadır (Gündoğan, 2002).

İstanbul Olimpiyat Oyunları adaylığında, Organizasyon ile hem kentin alt yapı sorunlarına hızlı bir çözüm sağlamak, hem de gençlerin ve halkın çağdaş spor imkânlarına ulaşarak, sporu bir yaşam biçimi haline dönüştürmeleri hedeflenmektedir. İstanbul 2020 Olimpiyat Oyunları adaylığında, 19 milyar \$'lık bir proje ile Olimpiyat Parkı Tesis Alanı inşa edilmesi planlanmaktadır. Daha sonra müsabaka ve antrenmanlarda kullanılacak pek çok spor tesisleri ile Master Plan dâhilinde yapılacak kentsel bir miras niteliğinde konut, alışveriş merkezi ve ticari merkezler inşa edilmesi düşünülmüştür (<http://gezginharitaci.blogspot.com> erişim:14.05.2013). İstanbul'da yer alan ve 1999 yılında inşaatına başlanıp, 2002 yılında tamamlanan Atatürk Olimpiyat Stadyumu ve Şükrü Saracoğlu Stadyumu UEFA'nın elit kategorisinde yer almaktadırlar. 2005 UEFA Şampiyonlar Ligi Finali Atatürk Olimpiyat Stadyumu'nda, 2009 UEFA Kupası Finali de Fenerbahçe Şükrü Saracoğlu Stadyumu'nda oynanmıştır (www.ataturkolimpiyatstadi.gov.tr erişim: 14.05.2013).

Olimpiyat Oyunları, pek çok alanda yeni disiplinlerin ortaya çıkması ya da mevcut disiplinlerin

daha çağdaş boyutlara taşınması şeklinde katkıları sağlamıştır. Örneğin; spor turizmi, sportif aktivitelere katılmak, izlemek ve orada bulunmak amacıyla ulusal veya uluslararası alanda seyahat etmek şeklinde bir katkı sağlamıştır. Diğer taraftan "Yeşil Olimpiyat" tasarım anlayışı ile çevresel ilkeler belirlenmiş ve çevre sorunlarına ilgi çekilerek duyarlılığın artmasına katkı sağlanmıştır.

Bu çerçevede Sydney Olimpiyat Komitesi (SOCOG) tarafından belirlenen; enerji korunumu, su korunumu, atıkların önlenmesi ve azaltılması, hava su ve toprak kalitesinin düzeltilmesi, önemli doğal ve kültürel çevrelerin korunumu gibi çevresel ilkelere göre değerlendirmeler yapılmıştır. Bu yaklaşım aynı zamanda elde edilen katkıların sürdürülebilir kalkınma boyutunda gerçekleşmesini sağlamıştır. Bu saptama, çevre sorununa küresel boyutta dikkat çekilerek, duyarlılığın artmasına önemli katkı sağlamıştır. Olimpiyat Oyunları çevre konusunda da önemli katkılar sağlamaktadır. Modern Olimpiyat Oyunları çevre sorunlarına duyarlılığın önemli ölçüde önemsendiği organizasyonlar olarak uygulamaları ile de dikkat çekmektedir. Örneğin 2000 Sydney Olimpiyatlarında "Millie, Ollie ve Syd" adındaki olimpiyat maskotlarının bir plastik yumuşatıcısı olan "phthalates" içeren PVC'den üretilmesi nedeni ile Greenpeace'n isteği ile paketlerin üzerine "3 yaşından küçük çocuklar için ağızlarına alabileceklerinden dolayı uygun değildir" uyarıları ile oyuncak üretimi devam etmiştir. Ancak bir milyon adet üretilmesi planlanan oyuncak üretimi 50.000'e düşürülmüştür. Bu gelişmenin yanında, Olimpiyat maskotunun Homebush Körfezi'ndeki sanayi atıklarından zehirlenmiş "balıklar" ve "yeşil ve sarı çingiraklı kurbağa" gibi konularla ilgili bir ikon olmaması da maskotların anlam bakımından da eleştirilmesine neden olmuştur (Eryıldız ve Aydın, 2005). 2008 Beijing Olimpiyat Oyunlarında ise zenginlik, mutluluk, tutku, sağlık ve şans anlamı taşıyan beş maskot seçilmiştir. Beş maskot Olimpiyat ruhu çerçevesinde dünyayı barış ve arkadaşlık daresinde birleştirme mesajı vermektedir. "Tek dünya, tek rüya" hedefi tüm dünya çocuklarına dostluk ve

barış mesajlarını Çin'in en meşhur dört hayvanı olan panda, balık, Tibet antilobu, kırlangıç ve Olimpiyat Ateşini sembolleriyle vermektedir (The Olympic Symbols, 2007). Çevrecilik ve Spor o kadar iç içe geçmiştir ki dünyanın en büyük spor organizasyonu olan Olimpiyatları patronu IOC'nin bir şehre Olimpiyat Oyunları Organizasyonunu vermek için ilan ettiği ölçütlerden en önemlisi olarak çevrecilik ortaya çıkmaktadır. Bu konuda IOC hem aday şehrin çevreci yapısına, hem spor tesislerindeki çevreci yaklaşımlara, hem de halkın çevre bilinç ve tutumuna bakmaktadır. IOC aday şehre bu çerçevede şu soruları sormaktadır (Eryıldız ve Aydın, 2005)

- a) Mimari yapı (tasarım ve peyzaj)
- b) Tesislerin yeniden kullanılabilirliği
- c) Metruk mahallerin restorasyonu
- d) Yıkıcı arazi kullanımdan kaçınma
- e) Canlıların yaşam yerlerinin korunması ve bio-değişimlilik
- f) Yenilenemeyen kaynakların kullanımının asgariye indirilmesi
- g) Kirletici maddelerin kirliliğinin asgariye indirilmesi
- h) Kanalizasyonun işlenmesi
- i) Katı atıkların işlenmesi
- j) Enerji tasarrufu
- k) Su ve hava kalitesi
- l) Çevre bilinci

Olimpiyat Oyunlarını düzenleyecek ev sahibi ülkelerin, Olimpiyat komitesi tarafından uyulması gereken sürdürülebilirlik ölçüt ve yöntemleri Tablo 5'te gösterilmiştir.

Olimpiyat Oyunları sürdürülebilir kalkınma açısından Olimpiyat tesislerinin yapımında, enerji ve su korunumunda, atıkların azaltılması ve önlenmesinde, hava, su ve toprak kalitesinin düzeltilmesinde, doğal ve kültürel çevrenin korunmasında detaylı olarak ölçüt ve yöntemlere uyulmasını gerekli kılmaktadır. Bu ölçütlere göre gerçekleştirilen Olimpiyat organizasyonları ve ev sahibi şehirler "örnek teşkil" ederek benzerlerine de referans olmaktadır. Tablo 6'te Olimpiyatlarda uyulması gereken "çevresel so-

rumluluk sahibi yönetim" için ölçüt ve yöntemler görülmektedir.

Olimpiyat Oyunları yönetimin her aşamasında çevresel sorumluluğu önemseyen yaklaşımı ile; ticareti, bilet sitemini, beslenme sistemini, atık yönetimini, ulaşımı ve gürültü kontrolünü de düzenlemekte ve belli standartlar getirmektedir. Sonuç olarak Olimpiyat Oyunlarına katılan kişi ve kurumlar da çevre duyarlılığına, sürdürülebilir kalkınmaya uygun hareket etmektedir. Zorunluluk şeklinde bir uygulama da olsa bu yönlendirmeler sürdürülebilir kalkınma sürecinde farkındalık ve duyarlılık yaratmakta önemli katkılar sağlamaktadır.

TARTIŞMA

Olimpiyat Oyunları ile kalkınma arasında gerçekten bir ilişki var mıdır? Var ise bu ilişki olumlu yönde midir ve sürdürülebilir bir kalkınma anlayışı niteliğinde midir? Bu tartışmalar farklı bakış açıları ile literatürde sıklıkla yer almaktadır.

Olimpiyat Oyunlarının ev sahibi ülkeler açısından kazanç ve maliyetleri yönüyle ve yarattığı etkileri incelemeye yönelik pek çok araştırma yapılmıştır. Madden ve Crowe (1998), Hotchkiss vd. (2003), Zhang ve Zhao (2007) Olimpiyat Oyunlarının ev sahibi ülkelerde yeni inşa edilen tesisler, altyapı yatırımları, kentsel gelişim, uluslararası alanda itibarın artması, turizmin canlanması, kamusal refahın artması, istihdam olanaklarının ve yerel iş fırsatlarının artması gibi uzun dönemli etkilerine değinmiştir. Madden ve Crowe (1998) 2000 Sydney Olimpiyat Oyunlarını 1994-1999, 2000 ve 2001-2005 alt dönemlerinde inceleyerek, Avustralya ekonomisini her üç dönemde de pozitif yönlü etkileyeceğini bulmuşlardır. 1996 Atlanta Yaz Olimpiyatlarının Georgia Eyaletinde istihdama olan etkilerini inceleyen Hotchkiss vd. (2003), istihdamın Oyunlar nedeniyle %17 oranında arttığını ancak ücretler üzerindeki etkilerin zayıf olduğunu tespit etmişlerdir. Zhang ve Zhao (2007), 2008 Beijing Olimpiyat Oyunları için yapılan yatırımların Beijing ve çevre bölgelerin kalkınması üzerindeki etkilerini incelemiştir. Yapılan Olimpiyat yatırımlarının Beijing'in ekonomik kalkınmasını yıllık olarak

Tablo 5. Olimpiyatlarda sürdürülebilir kalkınma için ölçüt ve yöntemler**OLİMPİYAT TESİSLERİNİN YAPIMI**

- *Mevcut tesislerin kullanım veya adaptasyon olanaklarının, uzun vadedeki finansal uygulanabilirlikleri de dikkate alınarak değerlendirilmesi
- *Çevre konularını dikkate alan yapı ve altyapı tasarımı
- *Çevresel anlamları dikkate alan yapı malzemesi seçimi
- *Planlama sürecinde halkın katılımıyla çevre etkisi ve sosyal etki değerlendirmesi

ENERJİ KORUNUMU

- *Ulaşım ve Planlamanın Bütünleştirilmesi
- *Oyun tesislerinin yerlerinin toplu taşıma sistemlerine yakın olması
- *Toplu taşımayı kolaylaştırmak için uydu araba park yerleri koşulu
- *Olimpiyat arazisinde bisiklet ve yaya yolları
- *Yapılar ve Kent Altyapısı için Düşük Enerjili Tasarımlar
- *Uygun olan her yerde pasif güneş yapıları tasarımı
- *Uygun gelişme yoğunluklarının seçimi
- *Isısal performans için malzeme seçimi
- *Doğal havalandırma ve yalıtım kullanımı
- *Yenilenebilir enerji kaynaklarının en geniş olası kullanımı
- *Doğal aydınlatmayı maksimize eden yüksek verimli aydınlatma sistemleri
- *Enerji etkin cihazların kullanımı
- *Geri dönüştürülmüş ve geri dönüştürülebilecek yapı malzemelerinin kullanımı

ATIKLARIN AZALTILMASI VE ÖNLENMESİ

- *Atıkların önlenmesi ve azaltılması prensiplerine dayalı yönetim programları
- *Kağıt, metal, plastik ve organik maddelerin geri dönüşümünün geliştirilmesi için yeterli çaba

HAVA, SU VE TOPRAK KALİTESİNİN DÜZELTİLMESİ

- *Olimpiyat arazilerinde enerji korunumu özelliklerini tehlikeye atmadan iç hava dolaşımının maksimize edildiği yapı tasarımları
- *Olimpiyat arazilerinde, zehirli pis kokulu emisyonları ve boya, halı, yapıştırıcı, böcek kontrol uygulamalarından çıkan gazları azaltmak için geliştirilmiş uygunluk ve yönetim sistemleri
- *Olimpiyat oyunları için tekrar geliştirilecek olan daha önceki endüstriyel arazilerin, uygun kirlilik ve risk azaltma programlarıyla birlikte ayrıntılı kirlilik testi
- *Kurşunlu yakıtların kaldırılması
- *CFC ve HCFC gazları yaymayan buzdolabı ve yöntemlerin kullanımı
- *PCB, PVC ve klorla beyazlatılmış kağıt gibi klor esaslı ürünlerin kullanımının azaltılması ve daha ideali bu ürünlerden tamamen kaçınılması

ÖNEMLİ DOĞAL VE KÜLTÜREL ÇEVRENİN KORUNUMU

- *Doğal çalılık arazisi, orman ve su yollarını kapsayan doğal ekosistemlerin bütünlüğünün korunması ve saklanması
- *Uluslararası koruma anlaşmalarına konu olan tehlikedeki ekosistemler ve türlere özel bir dikkat göstererek habitat ve türlerin değerlendirilmesi
- *Olimpiyat arazilerinde kimyasal olmayan böcek kontrolünün gerçekleştirilmesi
- *Mevcut habitatın devamını sağlayacak türlerin seçimiyle, vahşi hayat habitatının kesilmesi ve yerli bitki türlerinin korunmasını maksimize eden peyzaj programları
- *Önerilen olimpiyat arazilerinin miras olarak değerlendirilmesi

Kaynak: (Eryıldız ve Aydın,2005).

%2,02 ve çevre bölgelerin ekonomik kalkınmasını %0,23 oranında geliştirdiğini belirlemiştir. Ersungur ve Akıncı (2013), 2011 Erzurum Dünya Üniversiteler Arası Kış Olimpiyatlarının, Erzurum ekonomisine etkisini araştırmak üzere 243

işletmeyi kapsayan bir anket çalışması yapmıştır. Firmaların siparişleri, kapasite kullanım oranları, ciroları ve istihdam düzeyleri üzerinde yapılan analizler sonucu 2011 Erzurum Dünya Üniversiteler Arası Kış Olimpiyatlarının çeşitli değişken-

Tablo 6. Olimpiyatlarda çevresel sorumluluk sahibi yönetim için ölçüt ve yöntemler

TİCARET	BİLET SİSTEMİ	CATERING	ATIK YÖNETİMİ	ULAŞIM	GÜRÜLTÜ
-Tüm yetkililerin üretim ve atım aşamasında çevresel standartlara uygun alım satım yapması	-Toplu taşıma sistemi ile olimpiyat karşılaşmalarını birleştiren bilet sistemi	-Uygun sağlık koşullarının sağlanacağı şekilde yiyeceklerin minimum olarak paketlenmesi	-Atıkları azaltılması ve geri dönüşümün maksimize edilmesi	-Olimpiyat ailesi ve seyircilerin etkin hareketini garanti edecek başarılı bir ulaşım stratejisinin yerine getirilmesi	-Çevre sakinlerinin rahatsızlığını azaltan gürültü azaltma teknikleri
-Gereksiz paketlenme ve kısa ömre sahip ürünlerin yarattığı gereksiz atıklardan sakınma	-Zehirli olmayan mürekkeple geri dönüştürülebilir/geri dönüştürülmüş kağıt üzerine basılmış biletler	-Geri dönüştürülebilir veya yeniden kullanılabilir paketlenme	-Sporcuların, yetkililerin, medyanın, seyircilerin doğru çöp atımı konusunda eğitilmesi	-Enerji kullanımını ve kirliliği azaltan özel olimpiyat ulaşım sistemlerinin seçimi	
-Tehlikeli çevre ve türlerden malzeme kullanılmaması					
-Geri dönüştürülebilir ve geri dönüştürülmüş malzemelerin maksimum kullanımı					
-Doğal elyaftan yapılan giyeceklerin kullanımı					

Kaynak: (Gültekin ,2003)

leri olumlu etkileyerek, üretim hacmini arttırdığı ve Erzurum Ekonomisi açısından olumlu olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Ersungur ve Akıncı, Olimpiyat Oyunlarının bölgesel gelişmişlik farklılıklarını gidermekte etkili olduğu ve organizasyonlarda firmaların eksik yönlerini görme fırsatı elde etmeleri şeklinde fayda sağladıkları da ifade edilmiştir.

Misafir ağırlayan ülke olarak uluslararası tanınırlık elde etmek gibi politik boyut da göz ardı edilemeyecek bir husustur. 2008 ekonomik krizi etkilerinin neredeyse tüm dünyada hissedildiği bir dönemde, 2011 Erzurum Dünya Üniversiteler Arası Kış Olimpiyatları için yatırımların yapılabil-

mesi ve gerçekleştirilmesi de Türkiye'nin uluslararası imajı açısından önemli katkılar sağlamıştır. Şimşek (2011) tarafından Erzurum Dünya Üniversiteler Arası Kış Oyunlarının Erzurum Şehrine Sosyo-kültürel ve ekonomik etkisine ilişkin yapılan çalışmada yerel erkek seyirciler tarafından organizasyonun ekonomik katkılarının, kadın seyirciler ise çevresel katkılarının daha çok olduğu ifade edilmiştir.

Olimpiyat Oyunlarının olumsuz etkileri olduğu yönünde görüşler ve bulgular da mevcuttur. 1972 Munich Olimpiyatları terör olayları ile sekteye uğramış, 1976 Montreal Olimpiyat Oyunları uzun dönemli dış borç sorunlarına kaynak olmuş,

1980 Moscow ve 1984 Los Angeles Oyunlarında ise uluslararası boykot ve finansman sorunları ön plana çıkmıştır (Chalkey ve Essex, 1999).

“Çevresel Etki Değerlendirmesi” (ÇED); sürdürülebilir kalkınma hedefi yönünde tahmin-önleme stratejisine uygun olarak, bilimsel yöntem ve teknikler kullanılarak, resmi kuruluşların, yatırımcıların, farklı meslekten uzmanların, halkın ve ilgili diğer kuruluşların ve kişilerin katılımıyla uygulanan bir çevre yönetim aracıdır. ÇED raporlarının en büyük özelliği projenin veya faaliyetin çevreye yapacağı etkinin daha baştan belirlenmesi ve bu şekilde olumsuz etkilerin belirlenerek, bunlara karşı önlem alınarak veya projenin önlenmesi ile çevrenin korunmasına hizmet etmesidir (Şirin, 2007). Sydney, Olimpiyat Oyunları organizasyonunu kazanmak için “yeşil imaj” vurgusu yapmışsa da, hazırlıklar aşamasında New Wales Eyaleti hükümeti bir yasa çıkararak, vatandaşların Olimpiyat projelerine karşı dava açmalarını yasaklamış ve Olimpiyat projelerini ÇED (çevresel etki değerlemesi) prosedüründen muaf tutmuştur (Hall, 2006).

Hall (2006) her Olimpiyat Organizasyonunun belli çıkar grupları ortaya çıkardığını, Olimpiyat Oyunlarıyla ilgili yatırımların yerel topluluklar üzerindeki canlandırıcı etkisini destekleyecek verilerin olmadığını ileri sürmüştür. Spor tesislerine ayrılan kaynaklar, örneğin, eğitime, sağlığa, iş yaratmaya yönelik yatırımlara yönlendirilseydi bugün ne olurdu sorusuna cevap verilememektedir.

SONUÇ

Olimpiyat Oyunları'nın tarihsel süreçte ekonomik, sosyal ve bilimsel gelişmeler doğrultusunda daha kapsamlı, daha duyarlı ve daha geniş oranda katılımcılara ulaştığı tartışma götürmez bir gerçektir. Bu organizasyonların belli ölçüde bedelleri olsa da halkın ve özellikle gençlerin spor bilincine ulaşmaları, rekabetin fair-play anlayışı ile gerçekleştirilmesi, daha sağlıklı ve çevre ile dost malzeme, altyapı ve tesislerin yapılması gibi sonuçları Olimpiyatların “daha iyi bir dünya” vurgusunu yansıtmaktadır. Olimpiyat Oyunları Sürdürülebilir Kalkınma açısından

olimpiyat tesislerinin yapımında, enerji ve su korunumunda, atıkların azaltılması ve önlenmesinde, hava, su ve toprak kalitesinin düzeltilmesinde, doğal ve kültürel çevrenin korunmasında detaylı olarak ölçüt ve yöntemlere uyulmasını gerekli kılmaktadır. Bu ölçütlere göre gerçekleştirilen Olimpiyat Organizasyonları ve ev sahibi şehirler “örnek teşkil” ederek benzerlerine de referans olmaktadır. IOC, Olimpiyat Oyunlarını sadece kentsel ve mekansal dönüşümler olarak değerlendirmeyip, sosyal dayanışma programları gibi nitelikli katılımcıları geliştiren uygulamaları da desteklemektedir. Küresel rekabetin her alanda yoğun şekilde hissedildiği 21.yüzyıl; Dünya barışını ve ekolojik çevreyi tehdit eden üretim ve tüketim yapısına da sahne olmaktadır. Olimpiyat Oyunları ise her defasında bir öncekinden daha iyi olma hedefi ve sürekli bir gelişim anlayışı ile küresel rekabeti daha barışçıl ve sürdürülebilir bir boyuta taşımaktadır. Sağlıklı, mutlu bireylerden oluşan daha üretken toplumların oluşmasında büyük yararı olan sportif faaliyetler, Olimpiyat Organizasyonları ile daha yaygın, daha sistemli ve daha faydalı hale gelmektedir. Olimpiyat Oyunlarının net başarıları sadece ekonomik boyut ile ölçülemeyip, iyi ve doğru planlanıp uygulanmaları halinde sürdürülebilir kalkınma açısından önemli fırsatlar yaratmaktadır. Diğer taraftan uygulamada eksikliklerin ya da başarısızlıkların olması da söz konusu olabilmektedir. Her başarısızlık, sonraki adımlar açısından bir deneyim olarak değerlendirilip ders alınması durumunda önemli faydalar sağlayacaktır. Her başarı da sonraki adımlar açısından aşılması gereken hedefler olarak, daha iyiye ulaşma çabalarına temel olacaktır.

Yazışma Adresi (Corresponding Address)

Serpil AYAS AYDIN

Trakya Üniversitesi,

Kırkpınar Beden eğitimi ve Spor YO

Edirne

E-posta:serpilayas@yahoo.com

KAYNAKLAR

1. **Andreff W.** (2008). Globalization of the Sports Economy. *Rivista Di Diritto Ed Economia Dello Sport*. ISSN 1825-6678, IV, Fasc. 3.
2. **Atvur S.** (2009). Yerel Gündem 21 ve Çevre: Antalya Kent Konseyi Örneği.C.Ü. *Sosyal Bilimler Dergisi*. 35(2), 231-241.
3. **Bellu L.** (2011). Development and Development Paradigms, Resorcus For Policy Making , May 2011. Rome: Italy. 102-103
4. **Cerrahoğlu N, İmamoğlu F.** (2000). *1.Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimler Kongresi: Sporun Ekonomik Boyutu, Almanya Örneği.*, Ankara: Gazi Üniversitesi
5. **Chalkey B, Essex S.** (1999). Urban Development Through Hosting International Events: A History of the Olympic Games. *Planning Perspectives*, 14, 369-374.
6. **Devocioğlu S.** (2004). Sporun Ekonomik Boyutu. *Standart Ekonomik ve Teknik Dergisi.T.S.E.*43.Sayı,s.511.
7. **Deloitte.** (2012). Podyuma Uzanan Yol Olimpiyat Oyunları Analizi. Eylül 2012: sayı 1. http://www.deloitte.com/assets/Dcom-Turkey/Local%20Assets/Documents/turkey_tr_cbt_olimpiyatoyunlari_100912.pdf
8. **Doğu G, Sunay H.** (2010). Uluslar arası ilişkiler ve Spor. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3, 93-100.
9. **Doralp B, Barkul Ö.** (2011). Olimpiyat Yerleşkeleri Tasarımında Bir Girdi Olarak Sürdürülebilirlik. *MEGARON* 6. (2),123-137
10. **D.P.T.** (2000). Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı. Beden Eğitimi Spor ve İstanbul Olimpiyatları Özel İhtisas Komisyonu Raporu. Ankara,, (DPT:2513-ÖİK:530).
11. **Ebiğ N.C.** (2007). *CESB 07 PRAGUE CONFERENCE: Sustainability of Olympic Buildings-Guidelines for Sustainable Architecture of Mega-Sporting Events*. SessionM4B:Building Design 2.
12. **Ersungur M, Akıncı M.** (2013). 2011 Universiade Kış Oyunlarının Erzurum Ekonomisi Üzerindeki Etkileri: Bir Uygulama. *Journal of Yasar University*, 30(8), 5064-5085.
13. **Eryıldız D, Aydın A.** (2005). Yeşil Olimpiyat Tasarım Anlayışına Bir Örnek: Sidney 2000 Projesinin İrdelenmesi ve Değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 20(1), 107-123.
14. **Essex S, Chalkey B.** (1998). Olympic Games: Catalyst of Urban Change. *Leisure Studies*, 17, 187-195.
15. **Gold J.R, Gold M.M.** (2012). Athens to Athens: The Summer Olympics. (1896 -2004). *Olympic cities: City agendas, planning, and the world games* 15-47.
16. **Güçlü M.** (2001). Olimpiyat oyunları ve spor sponsorluğu. *Gazi Üniversitesi. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(3), 223-229.
17. **Gültekin AB.** (2003). Çevreci Sidney Olimpiyat Köyü. *Ekoloji ve Mimarlık Dergisi*, 8-11.
18. **Gündoğan N.** (2002). *7. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi: Olimpizm ve Olimpiyat Oyunlarının Kente ve Ülkeye Katkıları*. 173-175.
19. **Güzel P, Özbey S.** (2012). IOC Olimpik Dayanışma Programları ve TMOK Uygulamaları. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 3 (1), 30-41.
20. **Hall CM.** (2006). Urban entrepreneurship, corporate ,nterests and sports mega-events. *The Sociological Review*, 54, 59-62.
21. **Hotkiss JM, Zobay S.** (2003). Impact Of The 1996 Summer Olympic Games on Employment and Wages in Georgia. *Southern Economic Journal*, 69 (3), 691-704.
22. **International Olympic Committee** (1999). Sport and Environment Commisssion. *Olympic Movement's Agenda-21*. Sport For Sustainable Development.
23. **International Olympic Committee.** (2006). IOC Guide on Sport. Environment and Sustainable Development, 161.
24. **Kasimati E.** (2003). Economic Aspects and the Summer Olympics: A Review of Releated Research. *International Journal of Tourism Research*, 5, 434.
25. **Madden JR, COWE M.** (1998). Estimating the Economic Impact of the Sydney Olympic Games. pp.1-26 www.wu.wien.ac.at/ersa/ersaconf98.
26. **Preuss H.** (2002). Economic Dimension of the Olympic Games. *Centre d'Estudis Olımpics (UAB). Barcelona*. 8.
27. **Şimşek KY.** (2011). 2011 Erzurum Dünya Üniversitelerarası Kış Oyunlarının Erzurum Şehrine Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 13(3), 383-393.
28. **Şirin E.** (2007). Kıyı Yapılarında Farklı Üç Uygulamanın (Kesonlu, Yüzer, Kazıklı Sistem) Çevresel Etkilerinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, 23-26.
29. **The Olympic Symbols** (2007). *The Olympic Museum*. 2nd Edition.
30. **Tıraş H.** (2012). Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre: Teorik Bir İnceleme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İİBF Dergisi*, 2.
31. **WWF Greece.** (2004). Environmental Assesment of the Athens 2004 Olympic Games. WWF.
32. **Zhang Y, Zhao K.** (2007). Impact of Beijing Olympic-Related Investments on Regional Economic Growth of China: Interregional Input-Output Approach. *Asian Economic Journal*, 21:39, 261-282.
33. www.worldbank.org/depweb erişim 30.11.2012.
34. www.olympic.org erişim 05.12.2012.
35. www.tmpk.org.tr erişim:15.05.2013.
36. www.sondakika.com erişim:07.05.2013.
37. www.ataturkolimpiyatstadi.gov.tr erişim:14.05.2013.
38. www.gezginharitaci.blogspot.com erişim:14.05.2013.